

1789

1918h
3K23
2-28

327.2
L-30

30 MAY 2005

№ 2 ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՖԵԴԵՐԱՏԻՎ, № 2
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

«Պրոլետարներ բոլոր երկրներին—միացե՛ք»

3K23

4-28

uy

Ն. ԼԵՆԻՆ

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԻՈՐՆԵՐԻՆ

ՀՐԵՏԵԼԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ

300

1311-ԼԵ

ՄՈՍԿՈՎԱ

Տպարան Եղբ. Կ. և Ռ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆՆԵՐԻ

1918

11 SEP 2013

7489

300
1311-ԼԵ

NOV 2000

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԻՈՐՆԵՐԻՆ

Ընկերներ! Մի ռուս բոլշևիկ, որ մասնակցել է 1905 թ. յեղափոխութեան և այնուհետև երկար տարիներ ապրել է ձեր երկրում, ինձ առաջարկեց յանձն առնել ձեզ հասցնելու այս նամակը: Ես այն մեծ գոհանակութեամբ յանձն առայ նրա առաջարկը, որ ամերիկեան յեղափոխական պրոլետարները կոչւած են հէնց այժմ խիստ կարեւոր դեր խաղալու, որպէս ամերիկեան ամենաթաքմ, ամենաուժեղ և կապիտալի արդիւնները իրար մէջ բաժանելու համար ամենավերջինն այս համաշխարհային արիւնհեղութեան մասնակցող իմպերիալիզմի անհաշտ թշնամիներ: Ամերիկեան միլիարդատէրերը, այդ ժամանակակից ստրկատէրերը հէնց հիմա արիւնահեղ իմպերիալիզմի արիւնոտ պատմութեան մէջ բացեցին ամենատրագիկ էջը, իրենց համաձայնութիւնը տալով—միւսնոյն է՝ ռուսացի, թէ շեղակի, բացարձակ, թէ՛ քծու ծածկամտութեամբ,—անդլ-եապոնական զազանների արշաւանքին, որի նսլատակն է՝ խեղդել առաջին սոցիալիստական հանրապետութիւնը:

Նորագոյն, բաղաբաղկիւրթ Ամերիկայի պատմութիւնը բացում է մէկն այն, յիշաւի ազատադրական,

1006
29448

յիրաւի յեղափոխական պատերազմներից, որից աչն-
քան քիչ ենք հանդիպել բաղմամբիւ աւագակային
պատերազմների շարքերում, որ ներկայ իմպերիալիս-
տական պատերազմի պէս սկսւել են արքաների, կալ-
ւածատէրերի և կապիտալիստների մէջ զբաււած
հողերն ու կողոպտած եկամուտները բաժանելու հա-
մար: Ամերիկեան ժողովրդի պատերազմն էր այդ՝
անդլիացի աւագակների դէմ, որոնք զաղուծալին
ստրկութեան մէջ հարստահարում ու պահում էին
Ամերիկան, ինչպէս հարստահարում և ինչպէս գաղու-
ծալին ստրկութեան մէջ են պահում այդ «քաղա-
քակիրթ» արնխոտմաները նոյն իսկ այժմ միլիոնա-
ւոր մարդկանց չնդկաստանում, Եգիպտոսում և աշ-
խարհի բոլոր գաղութներում:

Այդ օրից անցել է մօտ 150 տարի. բուրժու-
ական քաղաքակրթութիւնը բերեց իր ողջ յետադի-
մական արդիւնքները: Մարդկային միացեալ աշխա-
տանքի արդիւնագործական ոյժի բարձրութեամբ,
մեքենայի և նորագոյն տեխնիքայի ամբողջ հրաշքե-
րով Ամերիկան առաջնակարգ տեղը զբաւեց ազատ
ու լուսաւոր երկրների մէջ: Դրա հետ միաժամանակ
լրբացած, զարշանքի ու միլիարդների մէջ շաղախ-
ւած մի բուռն մարդկանց և յաւէտ չքաւորութեան
եղբրքին ապրողների մէջ բացւած վիհի խորութեամբ
Ամերիկան դարձաւ առաջնակարգ երկրներից մէկը:
Ամերիկեան ժողովուրդը, որ Փէօդալական ստրկու-
թեան դէմ յեղափոխական պատերազմի օրինակն է

աւել ամբողջ աշխարհին, նորագոյն, կապիտալիստա-
կան մի բուռն միլիարդատէրերի մեռքին վարձու
ստրուկներ զառնալով՝ խաղում է վարձու դահիճի դեր:
1898 թւին յօգուտ լիբր հարուստների նա խեղդեց
Փիլիպպեցիներին՝ նրանց աղատելու պատրւակով, իսկ
1918 թւին զերմանացիներից «պաշտպանելու» պա-
տրւակով խեղդում է ռուս-սոցիալիստական չանրա-
պետութիւնը:

Սակայն համաշխարհային իմպերիալիստական
չորս տարւայ արիւնհեղութիւնն ապարդիւն չանցաւ:
Անվիճելի ու հերթական վաստերով դիմակադերժ է
արւած երկու կողմերի էլ—ինչպէս անդլիական, նոյն-
պէս և զերմանական,—անպիտան աւագակների խա-
րէութիւնը ժողովրդին: Չորս տարւայ պատերազմի
հետեանքները ցոյց տւին աւագակային կողոպտու-
ներն իրար մէջ բաժանելու խնդրում կապիտալիզմի
ընդհանուր օրէնքը: Ով ամենից հարուստ և ամենից
ուժեղ էր, նա կողոպտեց և վաստակեց ամենից շատ,
իսկ ով ամենից թույլ էր, նրան մինչև վերջ կողոպ-
տեցին, յօշոտեցին, ճնշեցին և խեղդեցին:

Ըստ «գաղութային ստրուկների» քանակութեան
—անգլիական իմպերիալիզմի աւագակներն ամենից
ուժեղ էին: Անգլիական կապիտալիստները չկորցրին
«իրենց» հողից (որ դարերի ընթացքում կողոպտել
էին) և ոչ մի կտոր, այլ, ընդհակառակը, նրանք նոյն
իսկ կողոպտեցին զերմանական գաղութները Աֆրի-
կայում, յափշտակեցին Միչագետքը, Պադէստինը, խեղ-

դեցին Յուճաստանը և սկսել են կողոպտել Ռուսաստանը:

Գերմանական իմպերիալիզմի աւագակներն ամենաուժեղն էին «իրենց» զորքերի կազմակերպութեամբ ու կարգապահութեամբ, բայց զաղուժներով ամենաթույլը: Նրանք կորցրին իրենց բոլոր զաղութները, բայց դրա հակառակ կողոպտեցին Եւրոպայի կէսը, խեղդեցին մեծ քանակութեամբ մանր երկրներ ու թույլ ժողովուրդներ: Որպիսի՞ մեծ, «ազատագրական» պատերազմ երկու կողմից: Ինչպէս լաւ «պաշտպանեցին» երկու կողմերի, անգլ-ֆրանսիական և գերմանական աւագակներն իրենց լաքէյների ու սոցիալ-շովինիստների, այսինքն այն սոցիալիստների հետ, որոնք անցել են «իրենց» բուրժուապիայի կողմը:

Ամերիկեան միլիարդատերերը զբէ թէ ամենքից հարուստ էին և գտնուում էին աշխարհագրական ամենաանխտանգ տեղում: Նրանք ամենքից շատ օգտւեցին: Նրանք իրենց պարտքերով կալան ամբողջ աշխարհը, նոյն իսկ ամենահարուստ երկրները: Նրանք կողոպտեցին հարիւր-միլիարդ դոլլարներով: Եւ իւրաքանչիւր դոլլարի վրայ նկատելի են աղբի հետքերը: Նկատելի են Անգլիայի ու իր «գաշնակիցների», Գերմանիայի ու իր վասսալների զաղտնի պայմանագրերի, կողոպտած արդիւնքները բաժանելու, բանուրական շարժումները ճնշելու նպատակով և սոցիալիստ-ինտերնացիոնալիստներին հալածելու համար մէկ

մէկու խոստացած օգնութեան դաղտնի պայմանագրերի հետքերը: Իւրաքանչիւր դոլլարի վրայ—պատերազմական տուրքերի եկամուտների կեղտ, որ ամեն երկրում հարուստներին է՛լ աւելի հարստացնելով՝ քայքայել է չքաւորներին: Իւրաքանչիւր դոլլարի վրայ—արեան հետքեր այն արեան ծովից, որ աղնիւ, աղատարար, սրբազան պաշքարի մէջ թափել են 10 միլիոն սպանւածներ և 20 միլիոն հաշմանդամներ: Պայքար, որ մղոււմ էր նրա համար, թէ անգլիական ու գերմանական աւագակներից ո՞րն աւելի շատ կը շահւի, անգլիական և գերմանական դահիճներից ո՞րը կլինի առաջինն ամբողջ աշխարհի մանր ժողովուրդներին խեղդողներից:

Եթէ գերմանական աւագակներն իրենց պատերազմական զաղանութիւններով ուէկորդ խփեցին, անգլիացիներն էլ ուէկորդ խփեցին ո՛չ միայն կողոպտած զաղութների քանակով, այլ և իրենց զգւելի բծնութեան նրբութեամբ: Հէնց այժմ անգլ-ֆրանս-ամերիկեան բուրժուական մամուլը Ռուսաստանի մասին միլիոն-միլիոնաւոր օրինակներով տարածում է կեղծիքներ ու զրպատութիւն, քծնաբար արդարացնում է իրենց աւագակային արշաւանքն Ռուսիայի վրայ, իբր թէ Ռուսիան «պաշտպանում» են Գերմանիայից:

Այդ ստոր ու լիբր ստերը հերքելու համար անհրաժեշտ չէ շատ խօսքեր վատնել. բաւական է մատնանշել մի հանրածանօթ փաստ: Երբ 1917 թւին Ռուսիայի բանւորները տապալեցին իրենց իմպերիա-

լիստական կառավարութիւնը, Սովետական Իշխանութիւնը, յեղափոխական գիւղացիութեան ու բանւորների իշխանութիւնը բացարձակ առաջարկեց արդար հաշտութիւն, առանց աններսիայի ու կոնտրիբուցիայի, հաշտութիւն—բոլոր ազգութիւնների կատարեալ իրաւահաւասարութեան պաշտպանութեամբ։ Սովետական կառավարութիւնն այսպիսի հաշտութիւն առաջարկեց բոլոր կուռղ պետութիւններին։

Հէնց անդլ-Ֆրանսիական և ամերիկեան բուրժուազիան էր, որ չընդունեց մեր առաջարկը, հէնց նա հրաժարւեց մեզ հետ նոյն իսկ խօսել ընդհանուր հաշտութեան մասին։ Հէնց նա դաւանանական վերաբերմունք ունեցաւ դէպի բոլոր ժողովրդների շահերը, հէնց նա էր, որ ձգձգեց իմպերիալիստական արխիեպիսկոպիտները։

Հէնց նա էր, որ Ռուսիան իմպերիալիստական պատերազմին մասնակից անելու նպատակով խուսափեց հաշտութեան բանակցութիւններից և այդպիսով բացեց դերմանական աւազակ կապիտալիստների ձեռքերը, որոնք Ռուսիայի վրին փաթաթեցին Բրեստի բռնի, աններսիոնական հաշտութիւնը։

Դժուար է երեւակայել աւելի լիրբ կեղծիք, քան այն, որով անդլ-Ֆրանսիական և դերմանական բուրժուազիան Բրեստի հաշտութեան «մեղքը» մեզ վրայ է ձգում։ Հէնց այն երկրների կապիտալիստները, որոնցից էր կախւած Բրեստը ընդհանուր հաշտութեան ընդհանուր բանակցութիւնների վայր դար-

ձնել, հէնց նրանք են հանդէս մեզ «մեղադրողներին» դերում։ Անդլ-Ֆրանսիական իմպերիալիզմի գիշակներն էր, որոնք կարողութիւն են դիզել գաղութներում և ժողովուրդների արխիեպիսկոպիտեան մէջ աւազակութիւն անելով, Բրեստից յետոյ պատերազմը ձգձգեցին մօտ մի տարի և նրանք էլ «մեղադրում» են մեզ, բոլշևիկներին, որ արդար հաշտութիւն առաջարկեցին բոլոր երկրներին, մեզ, որ պատուեցին, հրատարակեցին, հանրութեան անարգանքին տւինք նախկին ցարի և անդլ-Ֆրանսիական կապիտալիստների զազանի, մեղսոտ պայմանադրերը։

Ամբողջ աշխարհի բանւորները, ինչ երկրում էլ նրանք ապրելիս լինեն, ողջունում են մեզ, մեզ ծափահարում են նրա համար, որ մենք կտրեցինք իմպերիալիստական կապերը, իմպերիալիստական կեղտոտ պայմանադրերը, իմպերիալիստական շղթաների երկաթէ օղակները,—նրա համար, որ մենք դուրս եկանք ազատութեան հրապարակ, ամենածանր զոհաբերութիւններն անելով յանուն դրան,—մեզ ծափահարում են նրա համար, որ մենք, որպէս սոցիալիստական, թէկուզ և յօշոտւած, իմպերիալիստների ձեռքով կողոպտւած հանրապետութիւն, մնացինք իմպերիալիստական պատերազմից դուրս, և ամբողջ աշխարհի առաջ պարզեցինք հաշտութեան դրօշը, սոցիալիզմի դրօշը։

Զարմանալի է, որ միշտապէս իմպերիալիզմի բանդան մեզ առում է դրա համար. զարմանալի է,

որ նրանք ամենքը և նրանց հետ մեր աշէս-էրներն ու մենշէիկներն էլ մեզ «մեղադրում են», որպէս իմպերիալիստների լաբէյներ: Իմպերիալիզմի այդ պահապան դամբոնների ատելութեան, այլ և բոլոր երկրներին գիտակից աշխատաւորութեան համակրութեան մէջ մենք տեսնում ենք արդար գործի հաւատարմութիւնը:

Սոցիալիստ չէ նա, ով չէ հասկանում, որ յանուն բուրժուազիային յաղթելու, յանուն միջազգային պրոլետարիան լեղափոխութիւն սկսելուն կարելի է և պէտք է կանգ չառնել ո՛չ մի զոհաբերութեան առաջ, նոյն իսկ տերիտորիայի մի մասի զոհաբերութեան, իմպերիալիզմից ստացած ծանր պարտութեան առաջ: Սոցիալիստ չէ նա, ով գործով չապացուցեց «իր» հայրենիքից մեծ զոհաբերութիւն անելու պատրաստակամութիւնը, միայն թէ սոցիալիստական լեղափոխութեան գործը հաստատապէս առաջ տարւի:

Յանուն «իրենց» գործի, այսինքն յանուն համաշխարհային տիրապետութիւն նւանելու՝ Անգլիայի ու Գերմանիայի իմպերիալիստները կանգ չառան ամբողջ շարք երկրներ քայքայելու և խեղդելու առաջ, սկսած Բելգիայից ու Սերբիայից—մինչև Պաղէստին ու Միջագետք: Դէ, սոցիալիստներն էլ յանուն «իրենց» գործի, յանուն ամբողջ աշխարհի աշխատաւորութիւնը կապիտալի լծից ազատելու, յանուն բնդհանուր, հաստատուն հաշտութեան նւաճման, նրանք պէտք է սպասէին, մինչև որ գտնէր նախ-

պարս առանց զոհերի... պիտի վախենային, արդեօք, պատերազմ սկսելուց, բանի որ թեթև յաջողութեան «երաշխիք» չկայ, նրանք պէտք է, արդեօք, «իրենց», բուրժուազիայի ստեղծած «հայրենիքի» ապահովութիւնն ու ամբողջութիւնը գերադասէին համաշխարհային, սոցիալիստական լեղափոխութեան շահերից: Նուակի անարդանքի են արժանի միջազգային սոցիալիզմի այն գեաղաները, բուրժուական բարոյադատութեան այն սպասաւորները, որոնք այդպէս են մտածում,

Անգլ-Ֆրանսիական և ամերիկական իմպերիալիզմի զիշատիչ գաղանները մեղադրում են մեզ, որ «համաձայնութեան» եկանք գերմանական իմպերիալիզմի հետ:

Օ՛, փարիսեցիներ! Օ՛, անպիտաններ! զրպարտում են բանւորական կառավարութեանը, սարսափելով այն համակրութիւնից, որ տածում է այդ կառավարութեան «իրենց» երկրների աշխատաւորութիւնը! Իայց կգիմակաղերծւի նրանց փարիսեցիութիւնը: Նրանք ծեւնում են, իբր թէ չեն հասկանում «սոցիալիստների» համաձայնութիւնը բուրժուազիայի (իրենց և օտար) հետ՝ ընդդէմ աշխատաւորութեան, ընդդէմ բանւորներին, իբր թէ չեն հասկանում, թէ ի՞նչ է նշանակում համաձայնութիւն—յանուն իր երկրի բուրժուազիային տապալող բանւորութեան, համաձայնութիւն մի զոյնի բուրժուազիայի հետ, ընդդէմ ուրիշ ազգային երանգի բուրժուազիայի—բուրժուական զանազան խմբակների

հակամարտութիւնը յօգուտ պրօլետարիատի օգտագործելու համար:

Յիրաւի, իւրաքանչիւր Լեռնայացի շատ լաւ գիտէ այդ տարբերութիւնը, իսկ ամերիկեան ժողովուրդը, ինչպէս եւ հիմա ցոյց կտամ, կեանքի փորձով է («ապրել») այդ իր սեփական պատմութեան մէջ: Համաձայնութիւն էլ կայ, համաձայնութիւնն էլ, fagots et fagots, ինչպէս ասում են Փրանսիացիները:

Երբ 1916 թւին գերմանական իմպերիալիզմ գիշատիչներն իրենց զօրքերը շարժեցին անգլէն, զօրաթողւած Ռուսիայի դէմ, որը դեռ միջազգային յեղափոխութիւնը հաստունանալուց առաջ վստահ էր միջազգային պրօլետարիատի համերաշխութեան, այն ժամանակ եւ բնաւ չէի տատանւում որոշ «համաձայնութեան» գալ Փրանս միապետականների հետ: Փրանսիական կապիտան Սատուլը, որ խօսքով համակրում է բոլշևիկներին, իսկզործնապէս յուսով ու հաւատով ծառայում էր Փրանսիական իմպերիալիզմին, ինձ մօտ բերեց Փրանսիացի սպայ դէ-Լիւբերսակին: «Ես մոնարխիստ եմ. իմ միակ նպատակն է Գերմանիայի պարտութիւնը», — յայտարարեց ինձ դէ-Լիւբերսակը: Այդ ինքն ըստ ինքեան, պատասխանեցի եւ (Cela va sans dire): Այդ ինձ բոլորովին չրխանդարեց «համաձայնութեան» գալ դէ-Լիւբերսակի հետ այն ժառայութեան համար, որ ցանկանում էին անել մեզ՝ տուն քանդելու մասնագէտները, Փրանսիական սպաները գերմանացոյց արշաւը կանգնեցնելու նպատակով երկաթուղին խոր-

տակելու համար: Սա «համաձայնութեան» մի նմուշ էր, համաձայնութիւն յօգուտ սոցիալիզմի, որին հաւանութիւն կտալ իւրաքանչիւր գիտակից բանւոր: Ես և Փրանսիացի մոնարխիստը սեղմեցինք իրար ձեռք, իմանալով, որ մեզնից իւրաքանչիւրը դոհունակութեամբ կրկախէր իր «ընթերակային»: Բայց մեր շահերը ժամանակաւորապէս զուգորդւեցին: Գերմանական արշաւող-գիշատիչների դէմ, յօգուտ ռուսական և միջազգային սոցիալիստական յեղափոխութեան՝ մենք օգտագործեցինք նոյնքան գաղանային հակաշահերը ուրիշ իմպերիալիստների:

Այսպիսով մենք ծառայեցինք ռուս և ուրիշ երկրների աշխատաւորութեան շահերին, մենք ուժեղացրինք պրօլետարիատը և թուլացրինք ամբողջ աշխարհի բուրժուազիան, մենք զործ ածեցինք ամենաօրինական և բոլոր պատերազմների ժամանակ պարտադիր վարժութիւնները, յարմարումը, նահանջը այն մոմենտի սպասումով, երբ վերջնապէս կհասունանայ մի շարք առաջնակարգ երկրներում արագ զարգացող պրօլետարական յեղափոխութիւնը:

Եւ ինչքան էլ չարութիւնից ոռնան անդլ-Փրանսիական իմպերիալիզմի մարդագայլերը, որքան էլ նրանք զրպարտեն մեզ, որքան էլ իրենց միլիոններով կաշառեն աշէս-էրական, մենշևիկական և այլ սոցիալ-պատրիոտական թերթերը, ես ոչ մի վայրկեան չեմ վարանի նոյնպիսի «համաձայնութեան» գալու գերմանական իմպերիալիզմի

գիշատիչների հետ, եթէ այդ պահանջի ինձնից անգլ-
Փրանսիական զօրքերի արշաւը: Եւ ես գերազանցա-
պէս զիտեմ, որ իմ տակտիկան կխրախուսի Ռուսաս-
տանի, Փրանսիայի, Անգլիայի, Ամերիկայ, մի խօսքով՝
ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի գիտակից պրոլետա-
րիատը: Այդպիսի տակտիկան կըթեթեւացնի միջազգա-
յին յեղափոխութեան գործը, կարագացնի նրա ար-
շաւը, կթուլացնի միջազգային բուրժուադիտի, կու-
ժեղացնի նրան յաղթող բանւոր զասակարգի դիր-
քերը:

Ամերիկեան ժողովուրդը վաղուց է գործածել
այդ տակտիկան, և գործ է ածել յօդուտ յեղափո-
խութեան: Այն ժամանակ նա իր մեծ, ազատագրա-
կան պատերազմն էր մղում հարստահարող անգլիա-
ցիներէ դէմ, նրա դէմ նոյնպէս կանգնած էին հար-
ստահարող Փրանսիացիք ու սպանացիք, որոնց էր
պատկանում ներկայիս Հիւսիսային Ամերիկայի Միա-
ցեալ Նահանգների մի մասը: Իր ազատագրական զժա-
րին պատերազմում ամերիկեան ժողովուրդը նոյնպէս
«համաձայնութեան» եկաւ մի հարստահարչի հետ,
ընդդէմ միւսի—յօդուտ հարստահարիչների թուլաց-
ման և զօրեղացման նրանց, ովքեր յօդուտ ճնշած-
ների յեղափոխական պայքար էին մղում ճնշողների
դէմ: Ամերիկեան ժողովուրդն օղտազօրեց Փրանսիա-
ցիների ու անգլիացիների մէջ արդէն դոյութիւն
ունեցող տարածայնութիւնները, նա, երբէմն նոյն
խիստ հարստահարող Փրանսիացի ու սպանացի զօրքե-

րի հետ կուռում էր հարստահարող անգլիացիների
դէմ, նա յաղթեց նախ անգլիացիներին, իսկ յետոյ
ազատագրեց (մասամբ զնելով) Փրանսիացիներին ու
սպանացիներին:

Պատմական գործունէութիւնը նեօկի պրոսպէկ-
տի մայթերը չեն,—ասել է ռուս մեծ յեղափոխական
Չերնիշևսկին: Ով «երեւակայում է» պրոլետարական
յեղափոխութիւնը միայն «աչն պայմանով», որ նա
ընթանայ թեթեւ ու սահուն, որ միանգամից տար-
րեր երկրների պրոլետարների միասնական գործու-
նէութիւն ստեղծւի, յաջողութեան երաշխիք տրւի,
որ յեղափոխութեան ճանապարհը լինի լայն ու ազատ
և դէպի յաղթանակ գնալիս չկրի ամենածանր դո-
հարբութիւն, ստիպւած չը լինի «նստել պաշար-
ւած բերդում», կամ յեղափոխութիւնը ստիպւած
չլինի անցնել ամենանեղ, տառապնոտ և լեռնային
վտանգաւոր ճանապարհներով—նա յեղափոխական
չէ, նա իրեն չի ազատագրել բուրժուական ինտելլի-
գենցիայի տառակեր հողերանութիւնից, նա գործնա-
կան կեանքում միշտ էլ կը հակւի հակայեղափոխական
բուրժուադիտի դիրկը, ինչպէս մեր աջ էս-էրները,
մենչեիկները և նոյն իսկ (թեկուզ սակաւ) ձախ էս-
էրները:

Բուրժուադիտի հետ այդ պարոններն էլ սի-
րում են մեղ մեղաշրել յեղափոխութեան «քաօսի»,
արդիւնաբերութեան կործանման, անգործութեան
ու քաղցի մէջ:

Որքան կեղծում են այն մեղադրողները, որոնք ողջունել և աջակցել են իմպերիալիստական պատերազմը կամ «համաժայնել» են այդ պատերազմը շարունակող Կերենսկուն։ Հենց իմպերիալիստական պատերազմն է մեղաւոր այս ողջ աղէտների մէջ։ Յեղափոխութիւնը, որ ստեղծել է պատերազմը, չի կարող չանցնել անհաւատալի դժարութիւնների և տանջաքնների միջով, որ ժառանգութիւն է մնացել բազմաթիւ տարիներ տեղի ժողովուրդների կործանարար, ունակցիոն արիւնհեղութիւնից։ Մեղ մեղադրել արդիւնաբերութեան «քայքայման» կամ «տերորի» մէջ, կրնշանակի կեղծել կամ երևան հանել բութ տառակերութիւն, անընդունակութիւն՝ հասկանալու կատաղի, ծայր աստիճան սրած դասակարգային պայքարը, որ կռւում է յեղափոխութիւն։

Էպպէս, նման տեսակի «քաղքենիները», Էթէ «նանաչում» էլ են դասակարգային պայքարը, սահմանափակում են լոկ բառացի ընդունելով այն, իսկ գործնապէս շարունակ ընկնում են «համաժայնութեան» և դասակարգերի «աշխատակցութեան» մեղչանական երազների մէջ։ Որովհետև յեղափոխութեան շրջանում դասակարգային պայքարն անխուսափելիորէն և բնականորէն միշտ և ամենուրեք քաղաքացիական կռիւ կերպարանք է ընդունել, ուստի և քաղաքացիական պատերազմն անհնարին է ոչ առանց տերորի, ոչ առանց կապարային կացութիւնը խորտակելու, և ո՛չ էլ յանուն կռիւ՝ ձեւական դեմոկրա-

տիային ճնշելու։ Միայն պարտաբոյժ տերտէրները, միւլենոյն է քրիստոնէական, Թէ աշխարհական—յանձինս պարլամենտական, աղ դրած սոցիալիստների—կարող են չտեսնել, չհասկանալ և չըմբռնել այդ անհրաժեշտութիւնը։ Միայն մեռած մարդիկ, միայն «պատենաւոր մարդիկ» ընդունակ են դրա պատճառով հեռանալ յեղափոխութիւնից, փոխարէն ամենայն խստութեամբ և վնասականութեամբ կռւի ասպարէզը նետւելու այն ժամանակ, երբ պատմութիւնը պահանջում է մարդկութեան մեծագոյն խնդիրները պայքարով ու կռուով լուծել։

Սմերիկեան ժողովրդի մէջ կայ յեղափոխական տրադիցիա, որով տողորել են ամերիկեան պրոլետարիատի լաւագոյն ներկայիչները, որոնք քանիցս կատարեալ համակրանք են արտայայտել մեղ, բոշնիկներին։ Այդ տրադիցիան է ազատամարտն Անգլիայի դէմ XVIII դարում, քաղաքացիական պատերազմը XIX դարում։ 1870 թւին Ամերիկան մի քանի կողմից, Էթէ վերջնէնք արդիւնաբերութեան և ժողովրդական տնտեսութեան մի քանի հիւղերի «քայքայումը», յետ էր մնում 1860 թւից։ Բայց ի՞նչ տառակեր ու ապուշ պիտի լինէր այն մարդը, որ դրա հիման վրայ սկսէր ժխտել 1860—65 թ. Սմերիկայում տեղի ունեցած քաղաքացիական պատերազմի համաշխարհային պատմական, պրոգրեսսիւ և յեղափոխական նշանակութիւնը։ Իհրժուագիւյի ներկայիչները հասկանում են, որ նեղրերի ստրկութեան տապալումը

1006
29448

րերի իշխանութեան կործանումն արժէր, որ ամբողջ երկիրը տարիններ շարունակ եռար քաղաքացիական պատերազմի բռնում, աւերանքի անդրնդի, փլուզումի և տերրորի մէջ, որոնք բղխում են ամեն պատերազմից: Բայց այժմ, երբ բանը հասնում է անհափելիօրէն մեծ հարցին՝ վարձու կապիտալիստական սարկութիւնը կործանելուն, բուրժուազիայի իշխանութիւնը տապալելուն,—այժմ բուրժուազիայի պաշտպաններն ու ներկայիչները հաւատարմաբար նաև սոցիալիստ-ռեֆորմիստները վախեցած բուրժուազիայից, լեզապատառ եղած յեղափոխութիւնից՝ չեն կամենում հասկանալ—քաղաքացիական պատերազմի անհրաժեշտութիւնն ու օրինականութիւնը:

Ամերիկայի բանւորները չեն գնայ բուրժուազիայի յետեւից: Նրանք կլինին մեզ հետ միասին բուրժուազիայի դէմ քաղաքացիական կռիւն կողմնակից: Եւ այդ համոզմունքս աւելի հաստատուն է դարձնում համաշխարհային և ամերիկեան բանւորութեան ամբողջ պատմութիւնը: Ես չիշում եմ ամերիկեան պրոլետարիատի ամենասիրելի առաջնորդները մէկի՝ Եւգենի Դօքսի այն խօսքերը, որ գրել էր «Appeal to Reason»-ում («Կոչ դէպի բանականութիւնը») — կարծեմ 1915 թ. վերջին — իր What shall I fight for — «Յանուն ինչի՞ պիտի կռուեմ» — 1916 թ. սկզբին ես քաղաքացիներ եմ արել այդ յօդուածից Նիւյորքիայի Բերն քաղաքում բանւորական հրապարակային մի դառախօսութեան ժամա-

նակ) — որ նա, Դօքսը, աւելի շուտ թույլ կտար գրեւորական անել իրեն, քան ծայն կտար արդի ոնրագործ և ուկացիոն պատերազմի փոխառութեան, որ նա, Դօքսը, պրոլետարների տեսակէտից միայն սրբազան ու օրինական մի պատերազմ է հանաչում, լոկ — պատերազմը կապիտալիստների դէմ, պատերազմ յանուն մարդկութեան ազատագրման վարձու սարկութիւնից:

Ես չեմ զարմանում, որ ամերիկեան միլիարդերների պարագլուխ, կապիտալիստների աւելիանների սպասաւոր Վիլսոնը բանտն է գցել Դօքսին: Թող դազադի բուրժուազիան իսկական ինտերնացիոնալիստների դէմ: Որքան կատաղի ու զազանական լինի նա — այնքան մօտ է պրոլետարական յաղթական յեղափոխութեան օրը:

Մեղադրում են մեզ մեր յեղափոխութեան պատանառած աւերների համար... Եւ ովքե՞ր են մեղադրողները: — Բուրժուազիայի պոչերը, այն բուրժուազիայի, որ իմպերիալիստական պատերազմի չորս տարիների ընթացքում կործանելով եւրոպական դրութիւն ամբողջ կուլտուրան, Եւրոպան հասցրեց բարբարոսութեան, վայրենացման և սովի դուռը: Եւ այժմ այդ բուրժուազիան պահանջում է մեզնից, որ մենք յեղափոխութիւնը կատարենք ո՛չ թէ իր այդ աւերների վրայ, կուլտուրայի բեկորների վրայ, բեկորներ և աւերակներ, որ ստեղծել է պատերազմը

պատերազմից վայրագնացած մարդկանց ձեռքով: Օ՛, ինչ մարդասէր և արդար է այդ բուրժուազիան:

Նրա սպասաւորները մեզ մեղադրում են տեր-
րորի համար... Անգլիական բուրժուաները մոռացել
են իրանց 1649 թվականը, Ֆրանսիացիք իրենց
1793 թվականը: Տերրորն արդարացի և օրինական էր,
երբ այն գործ էր ածում բուրժուազիան իր օգտին՝
Ֆէօդալների դէմ: Տերրորը ահուելի ու յանցաւոր
դարձաւ, երբ բանւորներն ու աղքատ գիւղացիները
համարձակեցին կատարել այն բուրժուազիայի դէմ:
Տերրորն օրինական ու արդարացի էր, երբ կատա-
րում էին կեղեքող մի փոքրամասնութեան շահերը
միւս կեղեքող փոքրամասնութեան շահերով փոխա-
րինելու համար: Եւ տերրորն աններելի ու յանցա-
ւոր դարձաւ, երբ սկսեցին կատարել այն յանուն
ամեն տեսակ կեղեքիչ փոքրամասնութեան շահերը
կործանելու, յանուն պրոլետարիատի և կիսապրոլե-
տարիատի, բանւորութեան և աղքատ գիւղացիու-
թեան շահերի:

Միջազգային իմպերիալիզմի բուրժուազիան կո-
տորել է 10 միլլիոն մարդ «իր» պատերազմում և
հաշմել՝ 20 միլլիոն: Եւ այդ այն պատերազմում, որ
պիտի որոշէր՝ անգլիական, թէ՛ դերմանական գիշա-
կերները պիտի տիրապետեն ամբողջ աշխարհը:

Եթէ մեր պատերազմը, ճնշւածների և կեղեք-
ւածների պատերազմն ընդգէմ ճնշողների ու կեղե-
քողների, մէկ կամ կէս միլլիոն զոհ սլահանջի բոլոր

երկրներում,—բուրժուազիան կասի, որ առաջին
զոհներն օրինական են, երկրորդ զոհներն՝ ապօրինի:

Պրոլետարիատը բոլորովին այլ բան կասի:

Պրոլետարիատը իմպերիալիստական պատերազմի
սարսափների մէջ այժմ լիովին և փորձնապէս իւրա-
յնում է այն մեծ ճշմարտութիւնը, որ ուսուցանում
են բոլոր յեղափոխութիւնները, ճշմարտութիւն, որ
աւանդել են բանւորներին իրենց լաւագոյն ուսու-
ցիչները՝ ժամանակակից սոցիալիզմի հիմնադիրները:
Այդ ճշմարտութիւնն այն է, որ չէ կարող արդա-
սաւոր, յաջողակ յեղափոխութիւն լինել, առանց կե-
ղեքիչների դիմադրութիւնը ճնշելու: Երբ մենք՝ բան-
ւորներս ու աշխատաւոր գիւղացիներս, մեր ձեռքն
առանք պետական իշխանութիւնը, մոր սլարտըն էր՝
ճնշել կեղեքիչների դիմադրութիւնը: Մենք հպարտա-
նում ենք, որ արինք և անում ենք այդ: Մենք ցա-
ւում ենք, որ հարկաւոր չափով հաստատուն ու
կարուկ չենք կարողանում անել այդ:

Մենք գիտենք, որ բոլոր երկրներում բուրժու-
ազիայի կատաղի ընդդիմութիւնն անխուսափելի է
սոցիալիստական յեղափոխութեան հանդէպ և որ նա
պիտի աճի այդ յեղափոխութեան գօրանալու հետ:
Պրոլետարիատը կկտորի այդ ընդդիմութիւնը, նա
վերջնապէս կհասունանայ յաղթանակի և իշխանու-
թեան համար դիմադրաւոր բուրժուազիայի դէմ
կռիւ մղելու միջոցին:

Թող ի լուր արար աշխարհի պոռայ կաշառ-
ւած բուրժուական մամուլը մեր յեղափոխութեան
իւրաքանչիւր սխալի մասին: Մենք չենք վախենում
մեր սխալներից: Յեղափոխութիւն սկսելուց մար-
դիկ սրբեր չեն դարձել: Անսխալ յեղափոխութիւն
չեն կարող կատարել այն աշխատաւոր դասակարգե-
րը, որոնք դարեր շարունակ ճնշւել, մոռացւել, բռ-
նութեամբ նեղւել են աղքատութեան, աղքատութեան
և վայրենութեան հիւրաններում: Եւ բուրժուական
հասարակութեան զիակը, ինչպէս մի անգամ առիթ
եմ ունեցել մասնանշելու, չի կարելի գամել դադա-
ղին ու հողին տալ: Սպանւած կապիտալիզմը փտում
է, նեխում մեր մէջ, օդն ապականելով միադմներով,
թունաւորելով մեր կեանքը, նորը, թարմն ու մատ-
ղաշը, թրթռունը՝ կաշկանդելով նախկին հին ու հո-
տած անցեալի հաղարաւոր թելերով:

Մեր սխալների իւրաքանչիւր հարիւրակին, որի
մասին ի լուր աշխարհի պոռում է բուրժուազիան
և իր սպասաւորը (ի թիւս որոնց մեր մենշեիկներն
ու աչ էս-էրները), գալիս է հերոսական բիւրաւոր
զրուգներ առաւել ևս մեծ ու հերոսական, որովհե-
տե նրանք հասարակ, աննկատելի են, Փարբիկային
Թադի առօրեայ կեանքի ծոցում, կամ յետ ընկած
գաւառի մի գիւղում և կատարել են այնպիսի մարդ-
կանց մեքքով, որոնք չեն ընտելացել (և հնարաւո-
րութիւն էլ չունին) ի լուր աշխարհի տարփողել իրենց
յաջողութիւնը:

Բայց, եթէ նոյնիսկ զրա հակառակը լի-
նէր,—թէ ևս զիտեմ, որ այդ սխալ է թոյլ տալ,
եթէ նոյնիսկ մեր իւրաքանչիւր 100 անսխալ աշ-
տերին գար 10,000 սխալ, այնուամենայնիւ մեր
յեղափոխութիւնը կլինէր, և նա կլինի այդպէս հա-
մաշխարհային պատմութեան առջև, հոյակապ ու
անպարտելի, որովհետեւ առաջին անգամ ո՛չ թէ փո-
քրամասնութիւնը, ոչ թէ մենակ հարուստներն և
ուսումնականները, այլ իսկական մասսան, աշխա-
տաւորների հոծ մեծամասնութիւնն է կառուցում
նոր կեանքը, իր փորձով ու արհաւիրքով վճռում սո-
ցիալիստական կազմակերպութեան բարդ հարցերը:

Այդպիսի աշխատանքի մէջ զօրծած իւրաքան-
չիւր սխալը, իրենց ամբողջ կեանքը վերակազմելու
համար թափած անսանձ միլիոն հասարակ բան-
ւորների ու զիւղացիների այդ ամենաբարեխիղճ և
ամենաանկեղծ աշխատանքի իւրաքանչիւր մէկ այդ-
պիսի սխալն արժէ հաղարաւոր ու միլիոնաւոր
«անսխալ» յաջողութիւններին, կեղեքիչ փոքրամասնու-
թեան յաջողութիւններ, որ իրօք խաբեբայութիւն
են և տանջանք բանւորների: Որովհետեւ միայն այդ-
պիսի սխալներից յետոյ է, որ բանւորներն ու զիւ-
ղացիները կսովորեն եօլա գնալ առանց կապիտալիստ-
ների, միայն այդպիսով նրանք իրենց համար ուղի
կհարթեն հաղարաւոր խոչընդոտների վրայից յաղ-
թական սոցիալիզմին հասնելու:

Իրենց յեղափոխական աշխատանքն անելիս սխալներ են գործում մեր դեղջուկները, որոնք մի հարւածով մի զիշերի ընթացքում, հոկտեմբերի 25-ից լոյս 26-ը (հ. տ.) 1917 թ., վերացրին ամեն տեսակի մասնաւոր հողային սեփականութիւնը և այժմ, ամսից-ամիս յաղթահարելով անանցանելի դժւարութիւններ, ուղղելով իրենք իրենց, գործնապէս վճռում են տնտեսական կեանքի նոր պայմանների կազմակերպութեան դժւարին խնդիրները՝ պայքար կուլակների դէմ, հողն անպայման տալ աշխատաւորներին (և ոչ ունեւորներին), փոխանցումն դէպի կոմմունիստական խոշոր հողագործութիւնը:

Իրենց յեղափոխական աշխատանքը կատարելիս սխալներ են գործում մեր բանւորները, որոնք այժմ, մի բանի ամսում, պետականացրել են զրեթէ բոլոր խոշոր ֆաբրիկներն ու գործարանները և ամենօրեայ դժւարին փորձով սովորում են արդիւնաբերութեան ամբողջ ճիւղերի գործը նոր ուղղութեամբ վարելու, կարգի են բերում պետականացրած տնտեսութիւնները, յաղթահարելով տափակութեան, մանր-բուրժուականութեան, եսականութեան հսկայական ընդդիմադրութիւնը և քարք քարի յետևից հասարակական նոր յարաբերութիւնների հիմքը դնում, աշխատաւորական նոր դիպքիսլիների, պրոֆեսսիոնալ միութիւնների իշխանութիւնն իրենց անդամների վրայ հաստատելու նոր հիմքը:

Իրենց յեղափոխական աշխատանքը կատարելիս սխալներ են գործում մեր Խորհուրդները, որ ստեղծւել են դեռ ևս 1905 թ. մասսաների հզօր ծառայումով: Բանւորների և զիւղացիների Խորհուրդներ — պետութեան նոր տիպ, դեմոկրատիզմի նոր վսեմ տիպ, այդ պրոլետարիատի զիկտատուրայի մի ձև է, մի միջոց կառավարելու պետութիւնն առանց բուրժուազիայի և բուրժուազիայի դէմ: Առաջին անգամը դեմոկրատիան այստեղ ծառայում է մասսաների համար, աշխատաւորների համար, զաղարելով հարուստների համար դեմոկրատիա լինելուց, ինչպիսին շարունակում է մնալ դեմոկրատիան բոլոր բուրժուական և նոյնիսկ ամենադեմոկրատիկ հանրապետութիւնների մէջ: Առաջին անգամ ժողովրդական մասսաները հարիւր միլիոնաւոր մարդկանց մասշտաբով վճռում են իրադրոճել պրոլետարների և կիսապրոլետարների զիկտատուրայի հարցը, մի խնդիր, առանց որի վեռման խօսք անգամ չի կարող լինել սոցիալիզմի մասին:

Թող տառակերները կամ բուրժուական-դեմոկրատական և պարլամենտական նախապաշարմունքներով մինչև ուղն ու ծուծը անբուժելիօրէն վարակւած մարդիկ գլուխներն անճար — անճարակ օրօրեն մեր Խորհուրդների հանդէպ, շեշտելով օրինակ ուղղակի ընտրութիւնների պակասը: Այդ մարդիկ ոչինչ չեն սովորել 1914—1918 թթ. մեծ յեղաշրջումներից: Պրոլետարիատի զիկտատուրան շաղկապել է

աշխատաւորներին նւիրւած նոր գեմոկրատիայի հետ — քաղաքացիական պատերազմի կոչելով մասսաներին և ըստ ամենայնի հաղորդակից դարձնելով նրանց քաղաքականութեան, — այդպիսի շաղկապումը չի յաջողում մի անդամից և չէ պարփակւում պարլամենտական դեմոկրատիզմի հնամաշ ծեւերի մէջ: Նոր աշխարհ, սոցիալիզմի աշխարհ — ահա ի՞նչն է կանգնում մեր հանդէպ, որպէս Խորհրդային Հանրապետութեան իր գծադրութեամբ: Եւ դարձանալի չէ, որ այդ աշխարհը չէ ստեղծւում պատրաստի, չէ ծնւում մէկէն, ինչպէս Միներվան՝ Իւպիտերի գլխից:

Երբ հին բուրժուական դեմոկրատիկ սահմանադրութիւններն, օրինակ, ստորագրում էին ժողովներին ձեւական հաւասարութիւն և իրաւունք, մեր պրոլետարական և դիւդացիական Խորհրդային սահմանադրութիւնը ձեւական հաւասարութեան փարիսայութիւնը նետում է մի կողմ: Երբ բուրժուական հանրապետականները դահեր էին տապալում, այն ժամանակ խօսք չէր կարող լինել միապետականների և հանրապետականների ձեւական հաւասարութեան մասին: Երբ խօսքը վերաբերում է բուրժուազիային տապալելուն, միայն դաւանանքներն ու ապուշները կարող են պահանջել բուրժուազիայի իրաւունքների ձեւական հաւասարութիւնը: Մի քօռ դռօշ արժէքանւորների ու գիւղացիների համար «ժողովների ազատութիւնը», եթէ բոլոր յարմար և լաւագոյն շէնքերը զաւթել է բուրժուազիան: Մեր Խորհուրդ-

ները դրաւել են հարուստներից քաղաքներում ու գիւղերում բոլոր լաւ շէնքերը, յատկացնելով բանւորների ու գիւղացիների միութիւններին ու ժողովներին: Ահա մեր ժողովների ազատութիւնն աշխատաւորների համար! Ահա մեր Խորհրդային, մեր սոցիալիստական սահմանադրութեան ոգին ու բովանդակութիւնը:

Եւ ահա թէ ինչո՞ւ մենք ամենքս խորապէս համոզւած ենք որ, ինչ փորձութիւններ էլ դան մեր Խորհրդային Հանրապետութեան գլխին, նա անսպարտելի է:

Նա անսպարտելի է, որովհետեւ խելայեղ իմպերիալիստի իւրաքանչիւր հարւածը, իւրաքանչիւր պարտութիւնը, որ կրում ենք մենք միջազգային բուրժուազիայից, պայքարի հրաւիրելով միշտ բանւորների ու գիւղացիների նորանոր խաւեր, մեծազոյն զոհերի գնով, կոփելով նրանց՝ ծնում է մասսայական նոր հերոսութիւնը:

Մենք գիտենք, որ ձեզնից, ընկեր ամերիկեան բանւորներ, այնքան էլ շուտով չենք կարող օգնութիւն ստանալ, որովհետեւ յեղափոխութեան զարգացումը տարբեր երկրներում տարբեր ձևով, տարբեր ընթացքով է զնում և այլ կերպ լինել չէ կարող: Մենք գիտենք, որ ինչքան էլ արագ հասունանալիս լինի վերջին ժամանակն Լեռնական պրոլետարական յեղափոխութիւնը, այնուամենայնիւ կարող է և չբռնկել առաջիկայ շարաթնները: Մենք դրաւ ենք

ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

1. Ռ. Սոց. ֆեդ. խորհուրդների Հանրապետության Սահմանադրութիւնը.

2. Ն. Լենին—Նամակ Ամերիկեան Բանտրներին. — զինք՝ 1 ր.

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ ԵՆ ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿՏԵՍՆԵՆ.

1. Կ. ՄԱՐԲՍ և Թ. ԷՆԳԷԼ՝Ս—«Կոմունիստական Մանիֆեստը»—Պլեխանովի և հեղինակների լառաջարաններով. Թարգմ. Պ. Մակկինցեանի.

2. ԶիՉԵՐԻՆԻ ԶԵԿՈՒՅՈՒՍԸ խորհուրդների 5-րդ համագումարին.

3. Վ. ՖՐԻԶԷ—«Պրոլետարական պոէզիան»:

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ.

1. Կ. ԿԱՌԻՑԿԻ—«Ճանապարհ դէպի իշխանութիւն».

2. ԼԵՆԻՆ—«Կարլ Մարքս».—Համառօտ կենսագրութիւն և մարքսիզմի տեսութիւնը.

3. Ն. ԲՈՒԽԱՐԻՆ—«Դասակարգային պայքարը և լեղափոխութիւնը Ռուսաստանում».

ԳԻՆՆ Է 1 Բ. 20 ԿԳ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0178396

